

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 715/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. októbra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Leopoldov, zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Antalom, advokátska kancelária, Hlavná 13, Trnava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 14 S 243/2014 z 5. marca 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo 140/2015 z 25. mája 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. septembra 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], toho času v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Leopoldov (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Antalom, advokátska kancelária, Hlavná 13, Trnava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 14 S 243/2014 z 5. marca 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Sžo 140/2015 z 25. mája 2016.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou podanou krajskému súdu domáhal preskúmania nesúhlasných stanovísk Ústavu na výkon trestu odňatia slobody a ústavu na výkon väzby Leopoldov (ďalej len „ústav“) k žiadostiam sťažovateľa adresovaným riaditeľovi ústavu o vykonanie návštevy formou priameho kontaktu.

Krajský súd uznesením sp. zn. 14 S/243/2014 z 5. marca 2015 podľa § 250d ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov konanie o podanej žalobe zastavil s odôvodnením, že nemá právomoc preskúmať žalobou napadnuté „rozhodnutie“.

O odvolaní podanom proti predmetnému uzneseniu rozhodol najvyšší súd uznesením, sp. zn. 3 Sžo/140/2015 z 25. mája 2016, ktorým prvostupňové rozhodnutie ako vecne správne potvrdil, a to s odôvodnením, že dané „rozhodnutie“ nie je možné považovať za rozhodnutie orgánu verejnej správy, a teda nepodlieha súdnemu prieskumu.

Sťažovateľ uvádza, že bol označenými uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu „*ukrátený na svojich ústavných právach a právach chránených Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd*“.

Sťažovateľ argumentuje, že v konaní poukázal na ustálenú judikatúru súdov v uvedenej oblasti, podľa ktorej „*rozhodnutia ústavu pre výkon trestu odňatia slobody nie sú vylúčené z prieskumu zákonnosti*“.

Sťažovateľ je toho názoru, že „*vo veci ide o tak dôležité základné práva osobnostnej povahy, že odopretie ich prieskumu v tzv. správnom súdnictve nemôže byť považované za v súlade s ústavou a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd*“.

Sťažovateľ na základe prezentovanej argumentácie ústavný súd žiada, aby o jeho veci rozhodol nálezom, ktorým by vyslovil porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 14 S 243/2014 z 5. marca 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžo 140/2015 z 25. mája 2016, predmetné uznesenia zrušil a priznal tiež sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom konania pred ústavným súdom je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 14 S/243/2014 z 5. marca 2015 a uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Sžo/140/2015 z 25. mája 2016, ktorými konajúce súdy rozhodli o zastavení konania vo veci správnej žaloby sťažovateľa.

II. 1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným uznesením krajského súdu

Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tých základných práv alebo slobôd, porušenie ktorých namieta, sa mohol sťažovateľ domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným

súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že namietané uznesenie krajského súdu vrátane postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal, boli predmetom súdneho prieskumu realizovaného najvyšším súdom na základe podaného odvolania sťažovateľa. Odvolacie konanie bolo skončené namietaným uznesením najvyššieho súdu. Pre rozhodnutie ústavného súdu v časti namietaného porušenia označených práv prvostupňovým uznesením krajského súdu je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. To vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum sťažnosťou prezentovaného porušenia označených práv zaručených ústavou a dohovorom namietaným uznesením krajského súdu. Na prerokovanie týchto častí sťažnosti nemá ústavný súd danú právomoc, preto bolo potrebné v tejto časti sťažnosť odmietnuť.

II. 2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným uznesením najvyššieho súdu

Ústavný súd preskúmal namietané uznesenie najvyššieho súdu, v ktorom tento súd potvrdil správnosť záverov rozhodnutia krajského súdu, ktorý rovnako ako najvyšší konštatoval, že žalobou sťažovateľa napadnuté nesúhlasné stanovisko riaditeľa ústavu nepodlieha prieskumu rozhodnutí v rámci správneho súdnictva.

V namietanom uznesení najvyšší súd v úvode svojho odôvodnenia poukázal na relevantné ustanovenia ústavy, ako aj na ustanovenie čl. 8 dohovoru, ktorý okrem iných zakotvuje ako jeden z legitímnych dôvodov umožňujúcich štátnej moci obmedziť uvedeným článkom garantované právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života aj záujem na predchádzaní zločinnosti. V rámci prezentácie aplikovanej právnej úpravy citoval najvyšší súd aj jednotlivé ustanovenia zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 475/2005 Z. z.“) vymedzujúce resocializačný účel trestu odňatia slobody, ďalej konkrétne ustanovenie § 24 ods. 4 zákona č. 475/2005 Z. z., podľa ktorého návšteva odsúdeného v ústave s minimálnym stupňom stráženia a v ústave so stredným stupňom stráženia sa vykonáva spravidla priamym kontaktom, návšteva odsúdeného zaradeného do ústavu s maximálnym stupňom stráženia sa vykonáva spravidla bez priameho kontaktu, pričom riaditeľ ústavu môže v odôvodnených prípadoch rozhodnúť, či sa návšteva odsúdeného vykoná s priamym kontaktom alebo bez priameho kontaktu. V nadväznosti na to poukázal najvyšší súd na príslušné ustanovenia vykonávacej vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), kde podľa jej ustanovenia § 18 ods. 1 písm. b) sa do diferenciačnej skupiny „C“ v ústave so stredným stupňom stráženia umiestni odsúdený, ak sa opakovane počas výkonu väzby alebo výkonu trestu dopustil disciplinárneho previnenia, pričom podľa nadväzujúceho jej ustanovenia § 18 ods. 2 písm. e) sa v označenej diferenciačnej skupine v označenom ústave návštevy vykonávajú spravidla bez priameho kontaktu. V závere prezentovanej právnej úpravy najvyšší súd upriamil pozornosť na ustanovenie § 36 ods. 1 vyhlášky, podľa ktorého sa návšteva vykonáva na základe povolenia schváleného riaditeľom ústavu a tiež na ustanovenie § 97n zákona č. 475/2005 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2014, podľa ktorého rozhodnutie o uložení disciplinárnej odmeny alebo disciplinárneho trestu nie je preskúmateľné súdom,

s výnimkou rozhodnutia o uložení disciplinárneho trestu za konanie odsúdeného, ktoré má znaky priestupku.

Po oboznámení sa s obsahom príslušného spisu najvyšší súd konštatoval, že sťažovateľ v čase podania svojich žiadostí o vykonanie návštevy priamym kontaktom bol pre výkon trestu odňatia slobody zaradený do ústavu so stredným stupňom stráženia v diferenciačnej skupine „C“.

Odvolací súd interpretoval koncepciu zákonnej úpravy výkonu trestu odňatia slobody, ktorý je spojený s ujmomou na osobnej slobode odsúdeného, kde účelom výkonu trestu je vytvoriť podmienky pre resocializáciu odsúdeného.

Odvolávajúc sa na citovanú právnu úpravu najvyšší súd dôvodil, že prijímanie návštevy odsúdeným v zmysle relevantnej právnej úpravy podlieha udeleniu povolenia zo strany riaditeľa ústavu a schválenie návštevy vo forme priameho kontaktu je koncipované ako možnosť závislá od individuálnej situácie odsúdeného, nie je nárokom odsúdeného, pričom v konkrétnom prípade odsúdeného príslušné ustanovenia vyhlášky túto možnosť minimalizovali, keď stanovili pre aktuálne zaradenie sťažovateľa návštevy „spravidla bez priameho kontaktu“.

Najvyšší súd kvalifikoval nesúhlasné stanovisko riaditeľa ústavu ako „*rozhodnutie zákonom zmocnenej authority*“ vplývajúce na napĺňanie účelu trestu, ktoré nemá charakter individuálneho správneho aktu, a preto nepodlieha revízií riadnych, resp. mimoriadnych opravných prostriedkov v správnom konaní ani preskúmaniu súdom.

V súvislosti s poukazom sťažovateľa na rozhodovaciu činnosť najvyššieho súdu, ktorou sa sťažovateľ snažil podporiť svoje stanovisko, najvyšší súd dôvodil, že príslušná judikatúra sa síce priklonila k súdnemu prieskumu rozhodnutí prijatých v disciplinárnom konaní o disciplinárnych previneniach, avšak nesúhlasné stanovisko riaditeľa ústavu nemožno považovať za rozhodnutie o disciplinárnom previnení.

Ústavný súd odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré bolo podkladom pre právny záver o zastavení konania, považuje za náležité, logické a predovšetkým plne korešpondujúce podstate a účelu aplikovanej právnej úpravy.

Ústav na výkon trestu odňatia slobody pri ukladaní disciplinárneho trestu odsúdenému nerozhoduje ako správny orgán (s výnimkou prípadu podľa § 97n ods. 1

zákona č. 475/2005 Z. z. , ak má konanie odsúdeného znaky priestupku). Disciplinárne trestanie odsúdených v rámci výkonu trestu odňatia slobody má totiž ideový a aj normatívny základ v trestnej oblasti a je len pokračovaním výkonu trestnej politiky štátu voči páchatelom trestných činov, ktorá sa formalizovane prejavuje počnúc prípravným konaním, pokračujúc konaním pred súdom, prijatím právoplatného rozsudku o vine a treste, ktorý sa v prípade trestu odňatia slobody vykonáva za zákonom ustanovených podmienok v určených zariadeniach. Podradenie disciplinárneho trestania odsúdených v rámci výkonu trestu odňatia slobody pod správne právo a jeho následné preskúmavanie správnymi súdmi by z dogmatického hľadiska znamenalo nesprávnu unifikáciu dvoch dichotomických právnych odvetví s odlišnými právnymi zásadami a odlišným spoločenským účelom.

Ústavný súd navyše poznamenáva, že rozhodnutie najvyššieho súdu nielenže korešponduje uvedenej právnej dogmatike, ale má jasný základ aj v platnom a účinnom práve, keďže podľa ustanovenia § 97n ods. 1 zákona č. 475/2005 Z. z. okrem stanovenej výnimky rozhodnutie o uložení disciplinárnej odmeny a rozhodnutie o uložení disciplinárneho trestu nie je preskúmateľné súdom. Navyše, v konkrétnom prípade sťažovateľa nešlo o rozhodnutie prijaté v konaní o disciplinárnom previnení, keďže spôsob vykonania návštevy (spravidla nepriamy kontakt alebo možnosť priameho kontaktu v odôvodnenom prípade závislá od rozhodnutia riaditeľa) bol priamo regulovaný zákonnou normou.

S ohľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. októbra 2016